

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ

Σπύρος Μοσχονάς

Τυποποίηση - Πρότυπη γλώσσα -

29.4.26 & 6.5.26

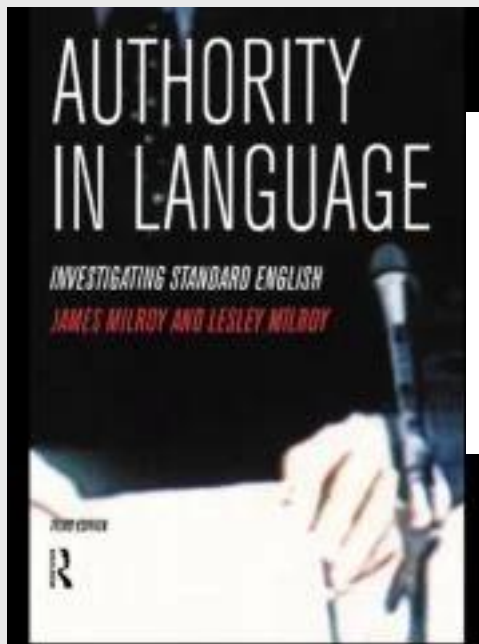
Είδη γλωσσικής ποικιλίας

- «ποικιλία»
- γλώσσα
- πρότυπη
- κοινή
- διάλεκτος
- ιδίωμα
- προφορά
- ιδιόλεκτος
- κοινωνιόλεκτος

Πρότυπη (standard) γλώσσα

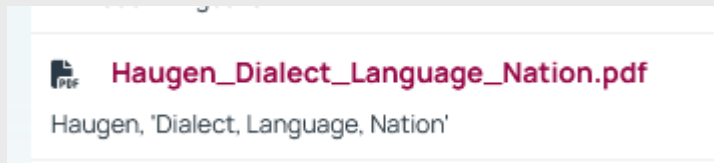
- » Πρότυπη γλώσσα = Γλώσσα + Πρότυπο
- » Τυποποίηση: ΓΠ → ΠΓ

languages that undergo it. Standardisation is motivated in the first place by various social, political and commercial needs and is promoted in various ways, including the use of the writing system, which is relatively easily standardised; but absolute standardisation of a spoken language is never achieved (the only fully standardised language is a dead language). Therefore it seems appropriate to speak more abstractly of standardisation as an *ideology*, and a standard language as an idea in the mind rather than a reality—a set of abstract norms to which actual usage may conform to a greater or lesser extent.

Διαδικασίες τυποποίησης κατά τον Haugen

» “Dialect, Language, Nation” (1966)

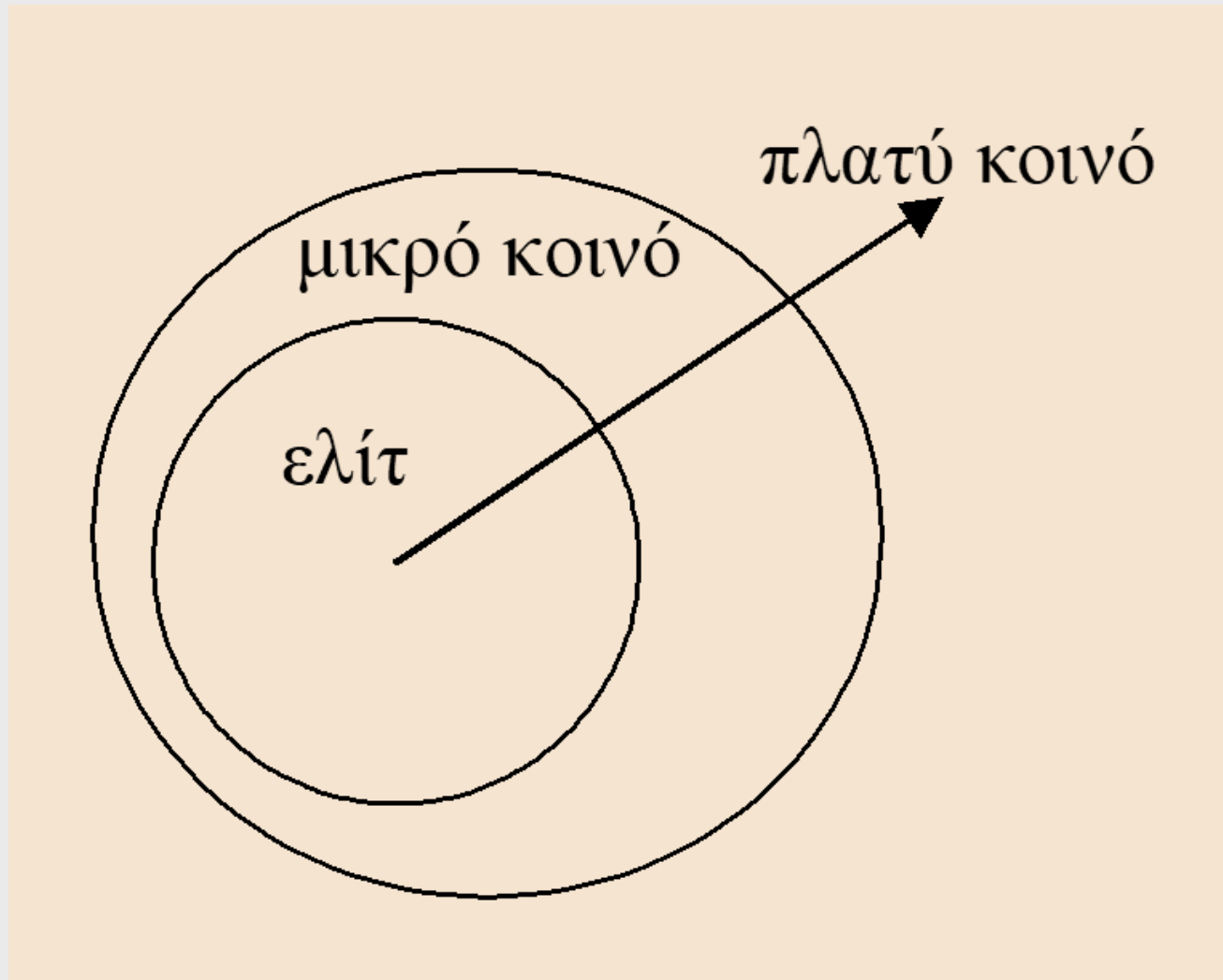

	<i>μορφή – form</i>	<i>λειτουργία - function</i>
<i>σχεδιασμός - initiation</i>	επιλογή – selection (=status planning)	επεξεργασία - elaboration
<i>υλοποίηση - implementation</i>	κωδικοποίηση – codification (=corpus planning)	αποδοχή - acceptance

Διάδοση μέσω ρυθμίσεων

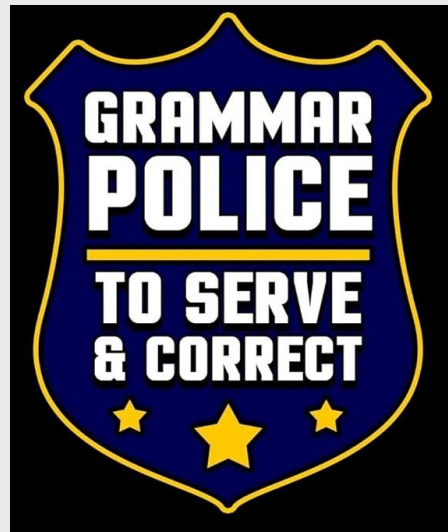
- » Η τυποποίηση ακολουθεί καθορισμένη επικοινωνιακή φορά, από μία ελίτ προς ένα «μικρό κοινό» που αποτελείται από λογίους (επαγγελματίες της γραφής, λογοτέχνες, εκπαιδευτικούς, δημοσιογράφους, αλλά και πολιτικά πρόσωπα), και, τέλος, προς το «πλατύ κοινό», εντός του οποίου διαχέονται τα αποτελέσματά της.
- » Σημαντικός στην τυποποίηση είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης.
- » Η πλατειά διάδοση της τυποποίησης συντελεί στην «φυσικοποίηση» της πρότυπης γλώσσας.

Διάδοση μέσω ρυθμίσεων

Συμβολή στη γλωσσική τυποποίηση:

1. των προσώπων (πνευματική ελίτ, φιλόλογοι-γλωσσολόγοι, συγγραφείς, πολιτικοί, διορθωτές, επιμελητές, «γλωσσοτοποτηρητές»-«γλωσσική χωροφυλακή» κλπ.)
2. των θεσμών (Ακαδημίες, εκπαίδευση, ΜΜΕ, γλωσσικοί όμιλοι κλπ.)
3. των θεσμικών έργων (Γραμματική, Λεξικό).

Τυποποίηση νεοελληνικής

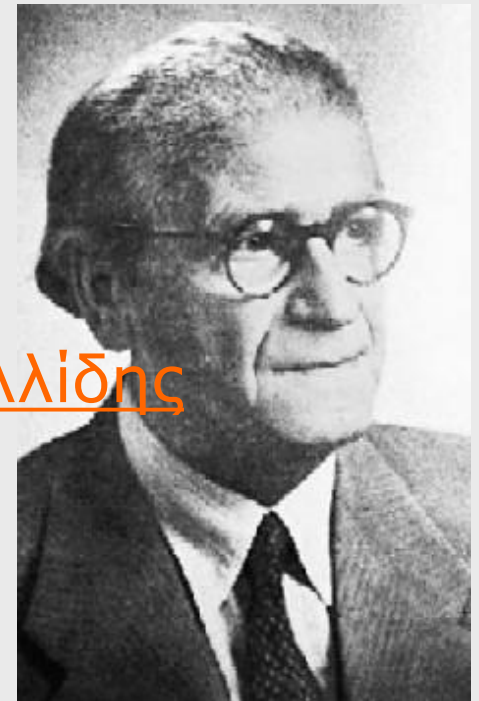
- » Κοινή Νέα Ελληνική / Νεοελληνική Κοινή = Πρότυπη νέα ελληνική
- » Γλωσσικό ζήτημα: Αντιπαράθεση για τα πρότυπα της πρότυπης γλώσσας (δημοτική – καθαρεύουσα, διαφορετικά πρότυπα δημοτικής/καθαρεύουσας)
- » Η πρότυπη ελληνική ως εξέλιξη/προϊόν της διγλωσσίας (*diglossia*)
- » Υπολειμματική διμορφία: Πρότυπη = δημοτική + (ολίγη) καθαρεύουσα (βλ. Μανόλη Τριανταφυλλίδη)

Δύο πρότυπα τυποποίησης

1. Γιάννης Ψυχάρης
(1854-1929)

2. Μανόλης Τριανταφυλλίδης
(1883-1959)

3. μεταπολιτευτικά
(1976 - ...)

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (phonology)

- Psychari writes **β** και **φ** instead of **ευ** και **αυ**:
ξεφέβγει, βασίλεβε, αβγή, πρωτέβουσα, Εβρώπη, εβγένεια, θησαβρούς, -έβω instead of *-εύω*, etc.
- he does not allow the combination of two voiceless fricatives or stops; such combinations are turned into **fricative + stop**: *λεφτεριά, σκύφτοντας, έφτυμη, καφκηθή, πραχτικό*
- changes fricatives into stops after [s]: *σκολή, σκετίστηκε, απασκολημένο, σκέδιο, αίστημα, -στηκα* instead of *-σθηκα*
- "before **voiceless consonants**, **v** [, **μ**, and **γ**] are not fitting": *συβιβασμός, συβουλή, συχωρώ, τη [την], τω [των], δε [δεν], α [αν], πρι [πριν]*

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (phonology)

- λ → ρ / __φ: αδερφός
- τ → θ / __ρ: ανατροφή
- γ → ø / __μ: πράμα
- γ → ø / V__V: λέω, πάω
- a-assimilations: άξαφνα, αλαφρός, αλάκερος, αρμηνέβω, σταναχώρια, απάνω, απάγγελμα, αξάδερφος
- ι → ε / __ρ: πλερώσαμε, σιδερόδρομο, τριγερνούμε, κλερονομήσει, κεριακή, σερτάρι, κερά, περεχυμένος (αλλά: ζωηρός)
- υ → ου: κρουσταλένια, ξουράφι
- ω → ου: ζουμί, ζουγράφισε
- keeps ω in comparatives: λιγώτερο

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (phonology / morphology)

- omits **initial unaccented ε** and **ι**: *φημερίδα*, *πομονή*, *ποφέρνηται* (also of verbs' augment)
- adds **-ε** in: *τόνε*, *ένανε*, *κείνουνε*, *εκείνηνε*, *τω ματιώνε*, *τω σπαθιώνε*; also in third person plural: *σταθήκανε*, *βουρκώνανε*, *ζήσουνε*, *μοιάζουνε*
- in noun declension, he keeps **same position for the accent and character of the ending**, according to the dominant case : *θάλασσα* - *θάλασσας* (instead of *θαλάσσης*)
- he transfers the old **third declension to the first**: *η θέση* - *της θέσης*, *ποίηση* - *ποίησης*, *λέξη* - *λέξης*, *σημείωση* - *σημείωσης*, etc.· plural: *επανάληψες*, *φράσεις*, *λέξεις*

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (morphology)

- masculine and feminine nouns **ending in consonants** are also inflected according to the first declension: *ο φύλακας* [instead of *φύλαξ*] - *του φύλακα*, *η ελπίδα* - *της ελπίδας*, *η αθρωπότητα* - *της αθρωπότητας*, *ο ενεστώτας* - *του ενεστώτα*, etc. (but also: *ο Παρθενός* - *του Παρθενό*, formed after *γέρος*, *παθός*, *μαθός*)
- *ο ίδρος*, *ο έρος*, *ο προεστός*
- *το φωνήεντο* – *του φωνήεντου*
- *ο γείτονας* – *οι γειτόνοι*, *ο άρχοντας* – *τους αρχόντους*
- *ο γίγαντας* – *τους γιγάντους*

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (morphology)

- **second declension**: πλάτανος - πλατάνου - πλατάνοι - πλατάνους - πλατάνωνε, διαλόγοι, καταλόγοι, κατοίκοι, υπαλλήλοι
- το δράμα - του δραμάτου, το γράμμα - του γραμμάτου
- το λάθος - τα λάθια, το φως - τα φώσια
- initial **ο-** (instead of ω-), even in the past tenses
- all contract verbs according to those ending in **-άω**: προσπαθά, πολεμά
- είμαι, είμουνε, είσουνε, είτανε
- preserves **-η** of the subjunctive (with iota subscript)
- **dialectal forms**: να διω, να διης

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Τα πρότυπα του Ψυχάρη (σύμφωνα με τον Mandilaras κ.ά.)

Psychari's standards (loans and neologisms)

- **loan words**: σοκάκι, γιουρούσι, μαχαλάς, παράς, κοτζάμ, χαμπάρι, μπεκιάρης, μαραφέτι, τερτίπια, χαβάς, μπουνταλάς, ντουλάπι, μπόσικος, ρουμάνια (< Turkish), μπιλλέτο, αντρέσσα, λαβαμπό, στατουέττα (< French), βεγγέρα, βίζιτα, ρομάντζα, φίνο, φίρμα, μοτίβο, πορσελάνη, τσικολάτα, μπάντα (< Italian), etc.
- **coined words**: απανωσιά, χωριολαλιά, ντοπολαλιά, αμπορεσιά, ομορφιάδα, συγύρια, ιδιοστιγμής, καρδιολόγησε, σπλαχιτά, αλαμπουρνεζιά, etc.
- contrary to what is generally believed, Psychari was lenient towards **internal loans**

B. G. Mandilaras, *Studies in the Greek Language*, Athens, 1972, pp. 99 ff.

Η αναχρονιστική αντίληψη των προτύπων του Ψυχάρη

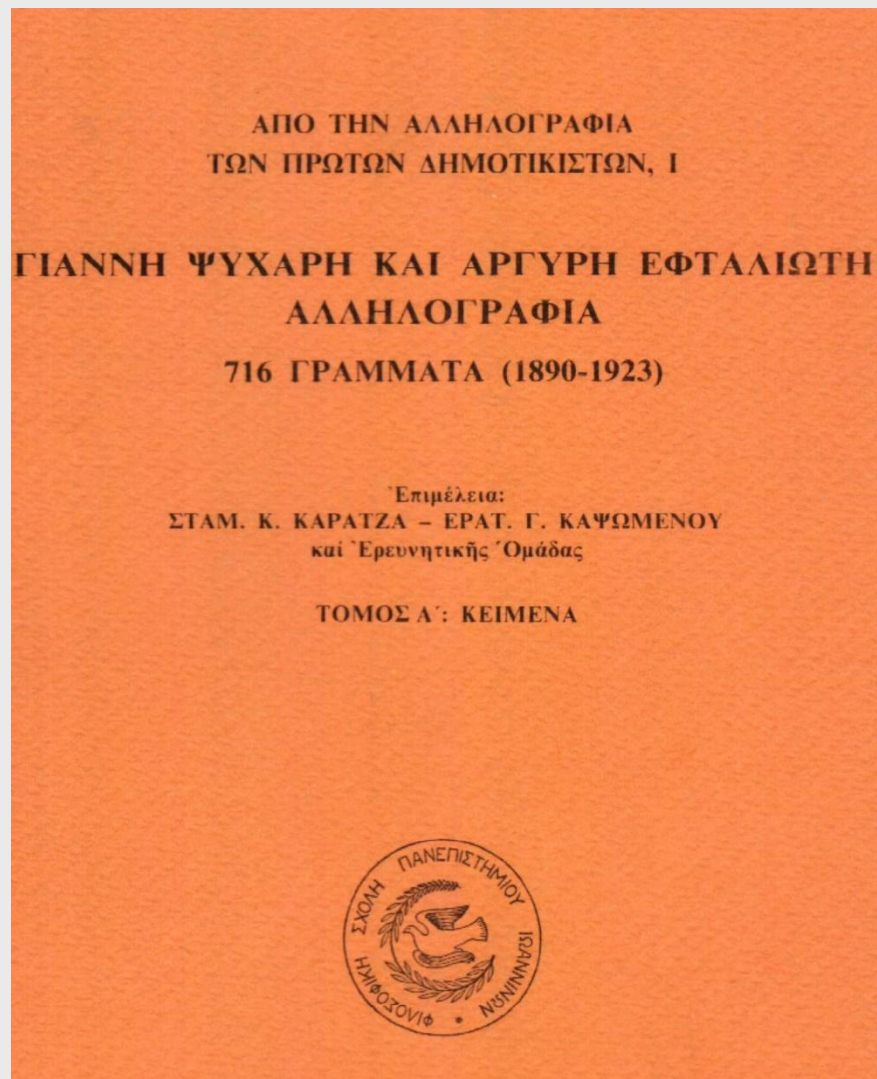
Χ **αντί για** Ψ

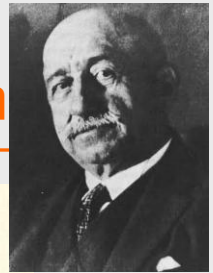
επιλογή Ψυχάρη

σύγχρονο πρότυπο;

αναχρονισμός

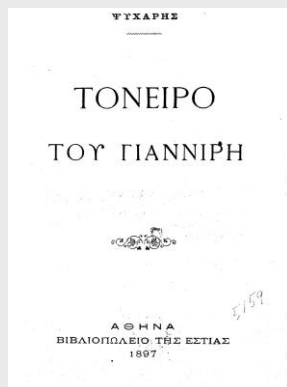
Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα: Αλληλογραφία Ψυχάρη-Εφταλιώτη

Σ' αυτές τις περιπτώσεις ακολουθείται σιωπηρά τό τονικό σύστημα του Ψυχάρη όπως βγαίνει από τις (περισσότερες εξάλλου) ευκρινέστερες γραφές.

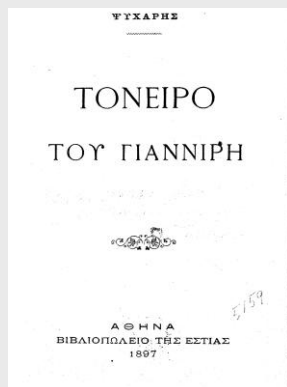
Ένα σχετικό αλλά ευρύτερο ζήτημα είναι αυτό που σχετίζεται με τις ὀρθογραφικές ιδιομορφίες τῶν ἀλληλογράφων. Ἡ ὀρθογραφία τους εἶναι κατά βάση ἱστορική («ἀφοῦ πιά ἔχουμε σύστημα νὰκολουθοῦμε τὴν ὀρθογραφία τῆς ἀρχαίας» σημειώνει ὁ Ψυχάρης: ἐπιστολή ἀρ. 24/27.12.1891). Παρουσιάζει ὡστόσο - ιδιαίτερα στὴν περίπτωση τοῦ Ψυχάρη - σημαντικές ἰδιορρυθμίες, διπλοτυπίες, ὅπως καὶ κάποιες ἀσυνέπειες, προπάντων στὴν πρώτη δεκαετία (1890 - 1900). Ἐν ἑξαιρέσομε τίς περιπτώσεις πού ἀντιπροσωπεύουν φανερά λάθη ἀπὸ παραδρομή, οἱ ποικίλες ἀσυνέπειες καὶ διπλοτυπίες (Ῥωμιός - Ρωμιός, θαρῖῶ - θαρῖῶ, ξεχνᾶμε - πάμε, δᾶ - δά, πᾶρε - στείλε, παρᾶδες - παράδες, ἀγιωσύνη - καλοσύνη, πᾶμα - δράμα, πενήντα - πενήντα, ἀκούς - ἀκούς, ἀγαπᾶς - ἀγαπᾶς, κατώρθωσε - κατόρθωσε, νέττα σκέττα - νέτα σκέτα, Θωμᾶς - Παλαμάς κλπ.) ἐκφράζουν μιὰ ἀμφιταλάντευση ἢ ὁποία μετὸν καιρὸ μορφοποιεῖται σὲ ἓνα πιὸ ἀπλοποιημένο ὀρθογραφικὸ σύστημα (Ἄθηνα → Ἀθήνα, μάνη μάνη → μάνι μάνι, ποῦ → πού, πᾶς → πώς, στιγμοῦλα → καρδούλα, βράδυ → βράδι, γυναῖκα → γυναίκα, νᾶναι → νάναι κλπ.). Τόσο τὸ ὀρθογραφικὸ σύστημα τῶν δύο ἀλληλογράφων, μετὸς ἰδιοτυπίες τοῦ καθενός, ὅσο καὶ ἡ τάση ἐξέλιξής του - πού εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ μελετηθοῦν συστηματικά - προσδιορίζουν σὲ σημαντικό βαθμὸ τὸ χαρακτήρα τοῦ ὑπομνήματος. Σύμφωνα μετὸς ἀρχές τῆς διπλωματικῆς ἔκδοσης, ἀποδίδεται πιστά κατὰ τὴ δημοσίευση τῶν ἐπιστολῶν τὸ ὀρθογραφικὸ σύστημα τῶν ἀλληλογράφων, μετὸς ἀνορθοδοξίες καὶ τίς ἀσυνεπείες του, καθὼς καὶ κάθε ἄλλη ἰδιομορφία πού ἐπιδέχεται τυπογραφικὴ ἀπόδοση (βραχυγραφίες καὶ συντμήσεις λέξεων, κεφαλαιογράμματη γραφή μετὸς τόνους καὶ πνεύματα, ὑπογραμμίσεις λέξεων κλπ.).

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897: 161-2)

Τόχει τὸ φυσικὸ τοῦ Ῥωμιοῦ πολλά νὰ θέλη, νὰ κα-
ταπιάνεται πολλά, νὰ εἶναι κι ἄξιος γιὰ πολλά. Ὁ
Ῥωμιὸς εἶναι πολύψυχος. Παντοῦ στὴν ἴδια στιγμή
θὰ βρεθῆ ὁ νοῦς του, στὴ θάλασσα καὶ στὴ στεριά. Ξέ-
θαρρα ταξιδέβει στοὺς ἀθρώπους μέσα καὶ στὶς ἰδέες,
πολύτροπος ὡς τὸν Ὀδυσσεύα, ποῦ λέει κι ὁ Ὅμηρος.
Μὰ νομίζει συχνὰ πὼς φτάνει ὄρεξη νὰ τόχη καὶ γίνου-
νται ἄλλα. Ὅ,τι τοῦ φανῆ καὶ τοῦ στρέξῃ. Κάμποσους βλέ-
πουμε σήμερα ποῦ τὸ ἴδιο τοὺς ἐρχεται καὶ παππουτσῆ-
δες νὰ εἶναι καὶ δασκάλοι, γιατροὶ καὶ γλωσσολόγοι,
νὰ φτειάνουνε, φίλε μου, καὶ στίχους. Φοβάμαι μή-
πως μὲ τέτοιο σύστημα μήτε ἡ γιατρικὴ, μήτε ἡ γλωσ-
σολογία, μήτε ὁ στίχος δὲ θὰ προκόψουν. Ὅταν ὅμως ὁ
Ῥωμιὸς καλλιεργήσῃ τὸ νοῦ του καὶ μάθῃ ἐργασία,
τότεσ μπορεῖ κι ὁ Ῥωμιὸς πολλά νὰ κατορθώσῃ κι ἄ-
ξαφνα ἓνας ἀθρῶπος νὰ κάνῃ ὅσα κάνουνε σ' ἄλλους τό-
πους τρεῖς ἢ τέσσερεις μαζί. Ὁ Γιαννίρης τέτοιος εἶτανε,
εἶταν ὁ Ῥωμιὸς ὅπως θὰ γίνῃ κατόπι κι ὄχι ὅπως εἶναι
τώρα, πρόσωπο ἐθνικὸ ποῦ σοῦ ἔδειχνε ἀπὸ τότεσ ὅλη
τὴ μελλούμενη Ῥωμιοσύνη.

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897: 161-2)

Τόχει τὸ φυσικὸ τοῦ Ῥωμιοῦ πολλά νὰ θέλη, νὰ καταπιάνεται πολλά, νὰ εἶναι κι ἄξιος γιὰ πολλά. Ὁ Ῥωμιὸς εἶναι πολύψυχος. Παντοῦ στὴν ἴδια στιγμὴ θὰ βρεθῆ ὁ νοῦς του, στὴ θάλασσα καὶ στὴ στεριά. Ἐθέληθα ῥῶα ταξιδέβει στοὺς ἀθρώπους μέσα καὶ στὶς ιδέες, πολύτροπος ἂν τὸν Ὀδυσσεά, ποῦ λέει κι ὁ Ὅμηρος. Μὰ νομίζει συχνὰ πὼς φτάνει ὄρεξη νὰ τόχη καὶ γίνονται ἄλλα. Ὅ,τι τοῦ φανῆ καὶ τοῦ στρέξῃ. Κάμποσους βλέ-

φουμε δίγλωσσα. Μὰ ἐγὼ θα ῥῶ πὼς γράφουμε δίγλωσσα πολλές φορές, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ δὲν προσέχουμε. Κ' ἔτσι, χωρὶς καμιὰ αἰτία σημαντικὴ, βάζουμε καὶ τάχατις καὶ τάχατες, τίποτις καὶ τίποτες, ράβω καὶ ράβγω καὶ ράφτω, γράφηκε ἢ καὶ γράφτηκε κτλ. κτλ. Τέτοια κάμποσα ἔχω βαλμένα ὁ ἴδιος στ' Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη. Μὰ νὰ μὴ σᾶς τὸ κρύφτω, καὶ δὲν τόκρυψα ποτέ μου, τᾶβαλα πίτηδες. Ἡ γλώσσα

τώρα, πρόσωπο ἐθνικὸ ποῦ σοῦ ἔδειχνε ἀπὸ τότες ὅλη τὴ μελλούμενη Ῥωμιοσύνη.

Mackridge, «Ο πρακτικός δημοτικισμός του Ψυχάρη»

Το συμπέρασμά μου είναι ότι η πρακτική του Ψυχάρη δεν ευθυγραμμίζόταν πάντα με τη θεωρία του. Όπως πολλά από τα μέλη των διαφόρων στρατοπέδων στο γλωσσικό αγώνα, ήταν συχνά τόσο πρόθυμος να βρει λάθη στους αντιπάλους του ώστε δεν πρόσεχε τις τυχόν ασυνέπειες στα δικά του γραπτά. Παρ' όλα αυτά όμως έδειχνε κατά καιρούς την αίσθηση ότι κάποιος συμβιβασμός με την καθαρεύουσα ήταν αναπόφευκτος. Σε μια σημείωση στη

στο» (1907: 290). Δυστυχώς οι αντικειμενικοί γλωσσικοί κανόνες μπορεί να συγκρούονται με την υποκειμενική καλαισθησία, και ο Ψυχάρης, όπως όλοι σχεδόν οι αγωνιστές του γλωσσικού ζητήματος, άφηνε μεγάλα περιθώρια για τις προσωπικές προτιμήσεις και προκαταλήψεις του.

Το ταξίδι μου: Σύγκριση των δύο πρώτων εκδόσεων

ΜΑΝΔΑΤΟΦΟΡΟΣ

Δελτίο
Νεοελληνικών Σπουδών
αρ. 28 Δεκέμβριος 1988
Διεύθυνση της σύνταξης:
«Mandatoforos» (Wim Bakker/Arnold van Gemert),
Byzantijns-Nieuwgrieks Seminarium,
Nieuwe Doelenstr. 16,
1012 CP Amsterdam, Holland.

Διεύθυνση του εκδότη:
«Mandatoforos» (Δημήτρης Δασκαλόπουλος)
Γραμματεία έκδοσης: Μαρία Ράτα
Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού
και Ιστορικού Αρχείου
Ελληνικού 38-40
Αθήνα 11635 Ελλάδα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

NEA	5
Ο ΨΥΧΑΡΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΜΟΥ	7
David Holton (guest-editor)	
David Holton: <i>Εισαγωγικό σημείωμα</i>	9
Amalia Moser: <i>Δημοσιώματα για τον Ψυχάρη: ένας κριτικός βιβλιογραφικός οδηγός</i>	11
David Landsman: <i>National languages and diglossia</i>	29
Ειρήνη Φιλίππικη-Warburton: <i>Ο Ψυχάρης ως γλωσσολόγος</i>	34
Peter Mackridge: <i>Ο πρακτικός δημοτικισμός του Ψυχάρη</i>	40
Roussica Beaton: <i>Απορίες διαβάζοντας τον Ψυχάρη: αφηγηματικά και ειδολογικά προβλήματα στο 'Ταξίδι'</i>	46
Christopher Robinson: <i>Psycharis and the novel</i>	53
David Holton: <i>Psycharis and the short story</i>	60
Ερυσσθένης Γ. Κατωμένος: <i>Από την αλληλογραφία των πρώτων δημοτικιστών</i>	69
Dimitris Tziouvas: <i>Psycharis the controversialist: «Θέλω δόξα και γροθιάς!»</i>	72
David Ricks: <i>Psycharis and Pallas</i>	82
Ton Sherman: <i>Psycharis and the Εκπαιδευτικός Όμιλος</i>	87
List of references and abbreviations	95

SECOND EDITION

GREEK

A HISTORY OF THE LANGUAGE AND ITS SPEAKERS

The 'Lazarus Question' and the Resurrection 459

in 1905, Psycharis took great pride in his Constantinopolitan connections, and the language of his youth at first took precedence in his writing, leading to the use of many now non-standard features in the first edition, by the time of the second edition, however, his conception of demotic had changed in the face of criticism of his usage (see Mackridge (1988), on which the following discussion depends).

Among the syntactic Constantinopolitanisms of the first edition we may note the following:

(4) (a) The use of the accusative rather than the genitive for the indirect object.
 (b) The use of *οτι* [oti] as a complementizer (‘that’) in contexts where the standard language would employ *οτις* [otis] or *οτιν* [otin] in standard Modern Greek. *οτι* [oti] is used only for ‘factive’ complement (cf. Christidis (1985), Moulton (1994)).
 (c) The use of *αυτο* [avto] (acc. sg.) where standard Greek has *αυτου* [avtu] (‘just as’) to introduce clauses of comparison.

These characteristics alternate with standard usage and continue even in later works, though many examples of (a) and (b) were systematically removed from the second edition.

Constantinopolitanisms in the verb morphology of the first edition include:

(7) (a) Dative stems in *-ει* [-ei] of verbs which in Ancient Greek had *-ειν* [-ein] but in standard Modern Greek have the remodelled *-ειν* [-ein] *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’.
 (b) Dative stems in *-ειν* [-ein] of verbs which in standard Modern Greek have *-ειν* [-ein] *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’.
 (c) A wide substitution of the ancient dative stem-forming suffix, *-ειν* [-ein] [‘ei] than in standard Modern Greek *μη-ειν* [‘mhi-ain] ‘to’, *μη-ειν* [‘mhi-ain] ‘to’, *μη-ειν* [‘mhi-ain] ‘to’.
 (d) Ancient stems of contract verbs in *-ειν* [-ein] in *-ειν* [-ein] rather than standard *-ειν* [-ein] *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’. This is probably an analogical extension of the model seen in verbs like *αίματι* [‘aimati] *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’.
 (e) More widespread use of ancient *-ειν* [-ein] to imperatives in *-ειν* [-ein] than in standard Modern Greek e.g. *αίματι* [‘aimati] to *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’, *αίματι* [‘aimati] ‘in’.
 (8) The use of *αυτο* [avto] in place of *αυτου* [avtu] as the anaphoric pronoun of *αυτου* [avtu] ‘he’, *αυτου* [avtu] justified that even in the second edition on the grounds that it was important to distinguish *αυτου* [avtu] [‘him] ‘find!’ from *αυτου* [avtu] ‘look!’.

460 MODERN GREEK

The changes introduced in the second edition, however, chiefly involve re-examinations, with much of the innovation deriving from Psycharis’ new commitment to the avoidance of final *-ει* [-ei] except in genitive plurals and occasional dative accusative singular articles and clitic pronouns (at least before vowels). The following points are worth noting:

(8) (a) In the first edition 3pl presents end in *-ειν* [-ein] if the next word begins with a consonant (which would require elision of final *-ει* [-ei]), otherwise in *-ειν* [-ein]. In the second edition *-ειν* [-ein] is used without exceptions similarly 3pl presents in *-ειν* [-ein] *αίματι* [‘aimati]. The endings with the final vowel are still a feature of the speech of many Greeks, and are often preferred when the following word begins with a consonant; they do, however, alternate quite freely with the shorter endings which are often felt to be more formal/correct. It seems that the more natural usage of the first edition has been sacrificed in the interests of consistency.

(b) The endings of the imperative middle/passive were particularly diverse in the dialect, and Psycharis’ own usage chiefly reflects Constantinopolitan practice, with thematic *-ειν* [-ein] for *-ειν* [-ein] in 1sg and 3pl forms.

(c) Constantinopolitan 3sg present in *-ειν* [-ein] [‘ei] was common in standard Greek than *-ειν* [-ein] [‘ei] and regarded today as more ‘colloquial’ (contrast with 1pl in *-ειν* [-ein] [‘ei] ‘us’) for standard *ΑΙΜΑΤΙ* [‘aimati] cf. his preference for the 1pl active in *-ειν* [-ein] [‘ei] instead of the older variant *-ειν* [-ein] [‘ei], which he avoids.

(d) Constantinopolitan *-ειν* [-ein] [‘ei] is selected in favour of the now standard *-ειν* [-ein] [‘ei] in 1sg of contract verbs such as *αίματι* [‘aimati] [‘aimati] ‘think about’.

(e) Constantinopolitan 3sg imperative *-ειν* [-ein] [‘ei] is used instead of the now regular *ΑΙΜΑΤΙ* [‘aimati] [‘aimati] ‘us’.

(f) This last, however, was implied in the second edition by *ΑΙΜΑΤΙ* [‘aimati] [‘aimati], allegedly the Attic form at the time, which avoids final *-ει* [-ei], but breaks the pattern.

(9) As in most southern dialects, 2sg and 3pl imperfect in the first edition shared the same ending, in this case the Constantinopolitan *-ειν* [-ein] [‘ei] variant before a word beginning with a consonant, and *-ειν* [-ein] [‘ei] elsewhere. Standard Modern Greek has 2sg-3pld [‘ei] [‘ei] and 3pl-3pld [‘ei] [‘ei] variants [‘ei] [‘ei] and [‘ei] [‘ei] and final *-ειν* [-ein] [‘ei] were standardised, with 2sg and 3pl distinguished.

(10) Similarly, 3pl presents end imperatives in *-ειν* [-ein] [‘ei] were subsequently distinguished by the substitution of *ΑΙΜΑΤΙ* [‘aimati] [‘aimati] for the latter. The change in 3pl-3pld that created a consonant imperative paradigm, but one which used a different thematic vowel from other paradigms.

Το ταξίδι μου: Σύγκριση των δύο πρώτων εκδόσεων

in 1905. Psychiás took great pride in his Constantinopolitan connections, and the language of his youth at first took precedence in his writing, leading to the use of many now non-standard features in the first edition. By the time of the second edition, however, his conception of demotic had changed in the face of criticism of his usage (see Mackridge (1988), on which the following discussion depends).

Among the syntactic Constantinopolitanisms of the first edition we may note the following:

- (6) (a) The use of the accusative rather than the genitive for the indirect object.
- (b) The use of *ὅτι* [pu] as a complementiser (= 'that') in contexts where the standard language would employ *ὅτι* [pos] or *ὅτι* [otik] in standard Modern Greek. *ὅτι* [pu] is used only for 'factive' complements (cf. Christádis (1985), Rodson (1994)).
- (c) The use of *καὶ ὡς* [kam os] where standard Greek has *ὡς* [kafos] (= 'just as') to introduce clauses of comparison.

These characteristics alternate with standard usages and continue even in later works, though many examples of (a) and (b) were systematically removed from the second edition.

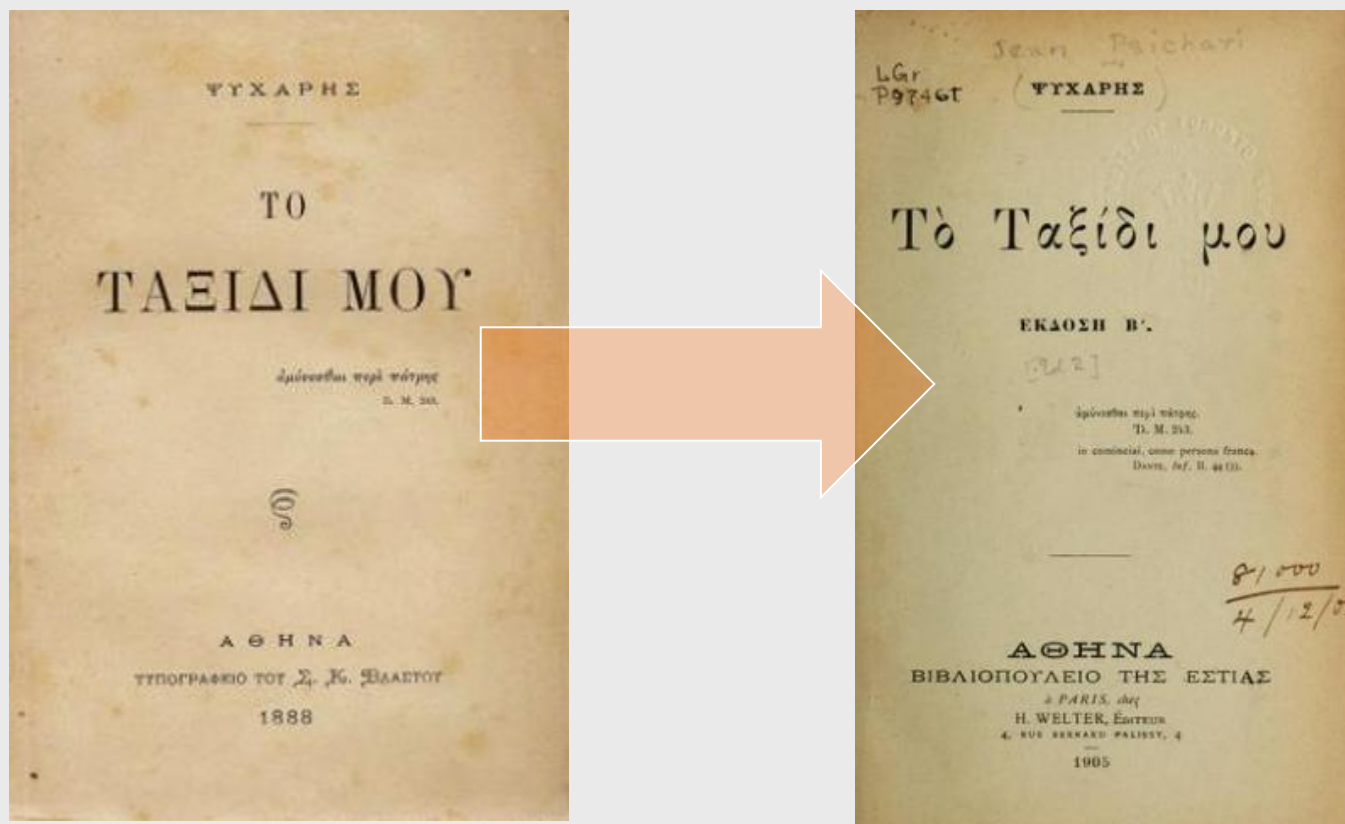
Constantinopolitanisms in the verb morphology of the first edition include

- (7) (a) Durative stems in *-ει-* [-e-] of verbs which in Ancient Greek had *-ει-* [-ei-] but in standard Modern Greek have the remodelled *-ει-* [-ei-] *κρύπτει* [kri'fitei] 'conceals', *κρύπτει* [kri'fitei] 'hides'.
- (b) Durative stems in *-ει-* [-ei-] of verbs which in standard Modern Greek have *-ει-* [-ei-] *ὀφθαλμολύττει* [ofthal'mo'lytitei] 'shows', *σπυγγολύττει* [spyn'go'lytitei] 'pushes'.
- (c) A wider use/retention of the ancient durative stem-forming suffix *-ει-* [-ei-] [-(i)kso] than in standard Modern Greek *μυμνίσκει* [mi'mniskoi] 'reminds' (cf. ancient *μυμνίσκει* [mi'mniskoi]), *ἀποθνήσκει* [apoth'niskoi] 'dies' (cf. ancient *ἀποθνήσκει* [apoth'niskoi]).
- (d) Aorist stems of contract verbs in *-ει-* [-ei-] in *-ει-* [-ei-] rather than standard *-ει-* [-ei-] *παιρτίκει* [pa'rtikei] 'seeks', *ζητείκει* [zite'ikei] 'seeks'. This is probably an analogical extension of the model seen in verbs like *ἐπιβάλλει* [epi'balli] 'imposes', *ἐπιβάλλει* [epi'balli] 'guards', *ἐπιβάλλει* [epi'balli] 'sustains', *ἐπιβάλλει* [epi'balli] 'sustains', *ἐπιβάλλει* [epi'balli] 'sustains', where the *-ει-* [-ei-] in the aorist is original but the ancient present stem has been remodelled to look like a contract verb in *-ει-* [-ei-] (cf. 11.8.5 (c) (ii)).
- (e) More widespread use of sociative *-ει-* [-ei-] to imperfectives in *-ει-* [-ei-] than in standard Modern Greek e.g. *μυμνίσκει* [mi'mniskoi] to *μυμνίσκει* [mi'mniskoi] 'resemble', originating in confusion between dental-final and velar-final roots.
- (f) The use of *ὅτι* [pu] in place of *ὅτι* [pos] as the sociative subjunctive of *βλέπει* [vlepei] 'sees'. Psychiás justified this even in the second edition on the grounds that it was important to distinguish *βλέπει* [vlepei] 'binds' from *βλέπει* [vlepei] 'looks'.

The changes introduced in the second edition, however, chiefly involve terminations, with much of the motivation deriving from Psychiás' new commitment to the avoidance of final *-ει* [-ei] except in genitive plurals and masculine/feminine accusative singular articles and clitic pronouns (at least before vowels). The following points are worth noting:

- (8) (a) In the first edition 3pl presents end in *-ει-* [-ei-] if the next word begins with a consonant (which would require elision of final *-ει* [-ei]), otherwise in *-ει-* [-ei-]. In the second edition *-ει-* [-ei-] is used without exception; similarly 3pl past tenses in *-ει-* [-ei-] > *-ει-* [-ei-]. The endings with the final vowel are still a feature of the speech of many Greeks, and are often preferred when the following word begins with a consonant; they do, however, alternate quite freely with the shorter endings which are often felt to be more formal/correct. It seems then that the more natural usage of the first edition has been sacrificed in the interests of consistency.
- (b) The endings of the imperfective middle/passive were particularly diverse in the dialects, and Psychiás' own usage chiefly reflects Constantinopolitan practice, with thematic *-ει-* [-ei-] for *-ει-* [-ei-] in 1sg and 1/3pl forms:
 - (i) Constantinopolitan 1sg present in *-ει-* [-ei-] (less common in standard Greek than *-ει-* [-ei-]) and regarded today as more 'colloquial' correlates with 1pl in *-ει-* [-ei-] (unlike for standard Attic *-ει-* [-ei-]) cf. his preference for the 1pl active in *-ει-* [-ei-] *-ει-* [-ei-] instead of the older variant *-ει-* [-ei-], which he avoids.
 - (ii) Constantinopolitan *-ει-* [-ei-] is selected in favour of the now normal *-ει-* [-ei-] in 1sg of contract verbs such as *συνεπιμένει* [sine'pimenei] 'thinks about'.
 - (iii) Constantinopolitan 1sg imperfect *-ει-* [-ei-] is used instead of the now regular *-ει-* [-ei-], e.g. *ἔβλεπεν* [evlepen] 'I was sitting' (cf. the *-ει-* [-ei-] forms in the *Psychoprosopiká*). This last, however, was replaced in the second edition by *-ει-* [-ei-], allegedly the Attic form at the time, which avoids final *-ει* [-ei], but breaks the pattern.
 - (iv) as in most northern dialects, 3sg and 3pl imperfect in the first edition shared the same ending, in this case the Constantinopolitan *-ει-* [-ei-] before a word beginning with a consonant, and *-ει-* [-ei-] elsewhere. Standard Modern Greek has 3sg *-ει-* [-ei-] and 3pl *-ει-* [-ei-], and in the second edition the forms with accented thematic *-ει-* [-ei-] and final *-ει* [-ei] were standardized, with sg and pl distinguished.
 - (v) similarly, 1pl presents and imperfects in *-ει-* [-ei-] were subsequently distinguished by the substitution of *-ει-* [-ei-] for the latter. The changes in (iii)-(v) thus created a consistent imperfect paradigm, but one which used different thematic vowel from other paradigms.

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα αλλαγή

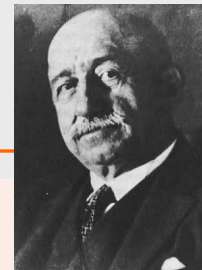
Balomenou, A. (2012). Γ. Ψυχάρη, *Το Ταξίδι μου* (1888/1905): Σύγκριση πρώτης με δεύτερη έκδοση

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα αλλαγή

322	κείνη	εκείνη		
323	κείνηνα	κείνηνε		
324	κείνοι	αφτοί	114	γλήγορα γλήγορα
325	κείνονα	κείνονε	115	γλυκοτρέμουν
326	κείται	κοίτεται	116	γλυκύτητα
327	κείτουμουν	κειτόμουνε	117	γλιστρήση
328	κείτουμουν	κοιτόμουν	118	γλιστρούσαν
329	κείτουμουν	κοιτόμουνε	119	γλύτωσαν
330	κείτουνται	κοίτουνται	120	γνώρισαν
331	κείτουνταν	κοιμότανε	121	γόνατα
332	κείτουνταν	κειτότανε	122	γραίκικα
333	κείτουνταν	κοιτόντανε	123	γραίκικο
334	κελαδούσαν	κελαδούσανε	124	γραμματικής
335	κελλάρια	κελλάρι	125	γραμματολόγοι
336	κεντάτε	τρυπάτε	126	γραμματολόγος
337	κλαδέβουν	κλαδέβουνε	127	γράφεις
			128	γράφης
			129	γράφουν
			130	γράφω
			131	γρήγορα
				γρήγορα γρήγορα
				γλυκοτρέμουνε
				καλοσύνη
				γλιστρήση
				γλιστρούσανε
				γλυτώσανε
				γνωρίσανε
				σκέλια
				ελληνικά
				ρωμαϊκό
				γλωσσολογία
				γραμματικοί
				γλωσσολόγος
				αντιγράφεις
				χτυπάς
				γράφουνε
				σημειώνω
				γλήγορα

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα αλλαγή

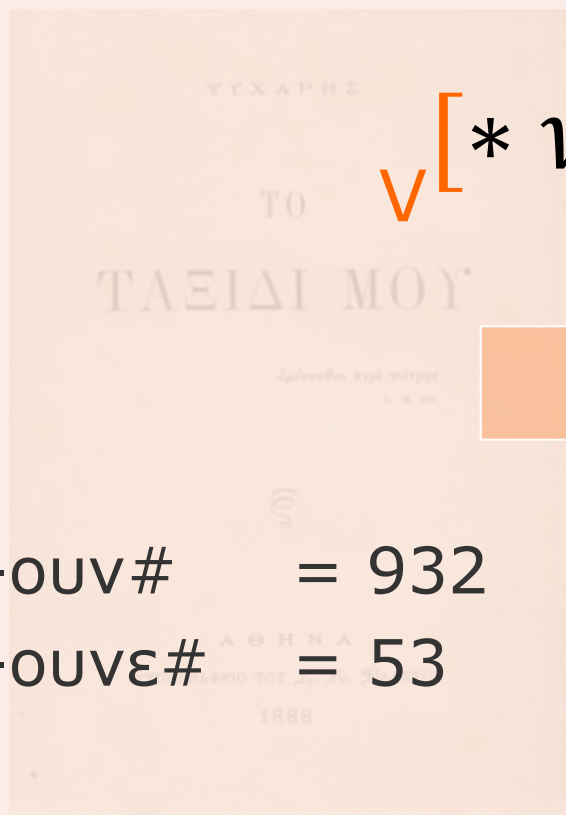

322 κείνη
323 κείνηνα
324 κείνοι
325 κείνονα
326 κείνεται
327 κείτοναν
328 κείτοναν
329 κείτοναν
330 κείτονται
331 κείτονταν
332 κείτονταν
333 κείτονταν
334 κείτονταν
335 κείτονταν
336 κείτονταν
337 κείτονταν

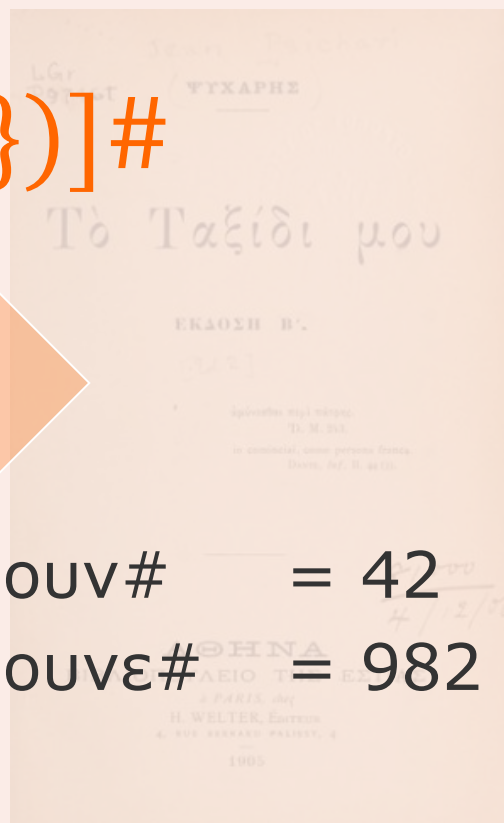
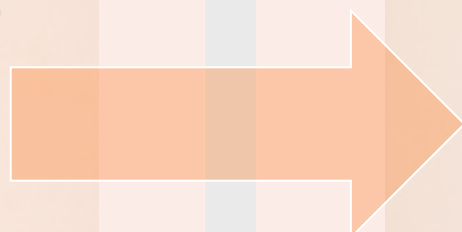
910+ (698) αλλαγές στη 2^η έκδοση
(1888 → 1905)

- καταλήξεις -n# αντικαθίστανται από -ne#, επηρεάζοντας:
 - ▶ 3^ο πλ. -un/-an → -une/-ane: ακολουθούν → ακολουθούμε
 - ▶ αλλαγή αρχικής σε τελική αύξηση:
 - έγραφαν → γράφανε
 - ▶ γεν. πληθ. των ονομάτων: τω δασκάλων → τω δασκάλωνε αι των αντωνυμιών: τόσων → τόσωνε
- δείκτης συντελεσμένου -ks- απλοποιείται σε -s-:
 - ρωτήξω → ρωτήσω
- που [συμπλ.] → πως/όπου
- εγκλιτικά με → μου, σε → σου
- μερική αντικατάσταση διαλεκτισμών

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα αλλαγής

$V[* \nu(\{\alpha_{1,2}\})] \#$
 ε_3

- -ΟΥΝ# = 932
- -ΟΥΝΕ# = 53

- -ΟΥΝ# = 42
- -ΟΥΝΕ# = 982

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897)

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΙΝΗ

Ψυχάρης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΤΕΛΗ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ

ΑΘΗΝΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
1897

5159

Ενδοσυγγραφική ποικιλότητα (1897)

» -όμουνν(α), -ουν(ε), ...

$$V[* \nu(\{\alpha_{1,2}, \varepsilon_3\})] \#$$

» $V\# = 2.761$

» $\varepsilon\# = 1.010$

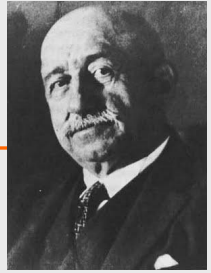
» $v\# = 6$

» $a\# = 12$

πολίτευση και για τούτο την αγοράζουμε· φοβούμαι μή-
πως και δε σε διαβάσουνε, γιατί έμένα μόνο διαβάζουν
και το ξέρω. "Επειτα, δε συμφέρει· είσαι νέος· ναρχίσης
μέ την Καρμανιόλα, θα φωνάζουν πώς είσαι και σύ
κανένας ξεβράκκωτος σαν και μένα. Να το δώσουμε άλ-
λου και να το βάλουν άμέσως. "Εχω φίλους. "Αν πάλε
δέν το θελήσουν, ή φτωχειά μου ή Καρμανιόλα πάντα
δική σου, κι όταν το κάμης βιβλίο, εγώ, εγώ να σου
γράψω άρθρο.»

(εκτίμηση ~10% απώλεια στην αναγνώριση χαρακτήρων)

Αγνή (1913)

ΨΥΧΑΡΗΣ

^cΑγνή

Soave e piana.
DANTE, *Inf.* II, 19 (2).

ΑΘΗΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΟΥΛΕΙΟ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

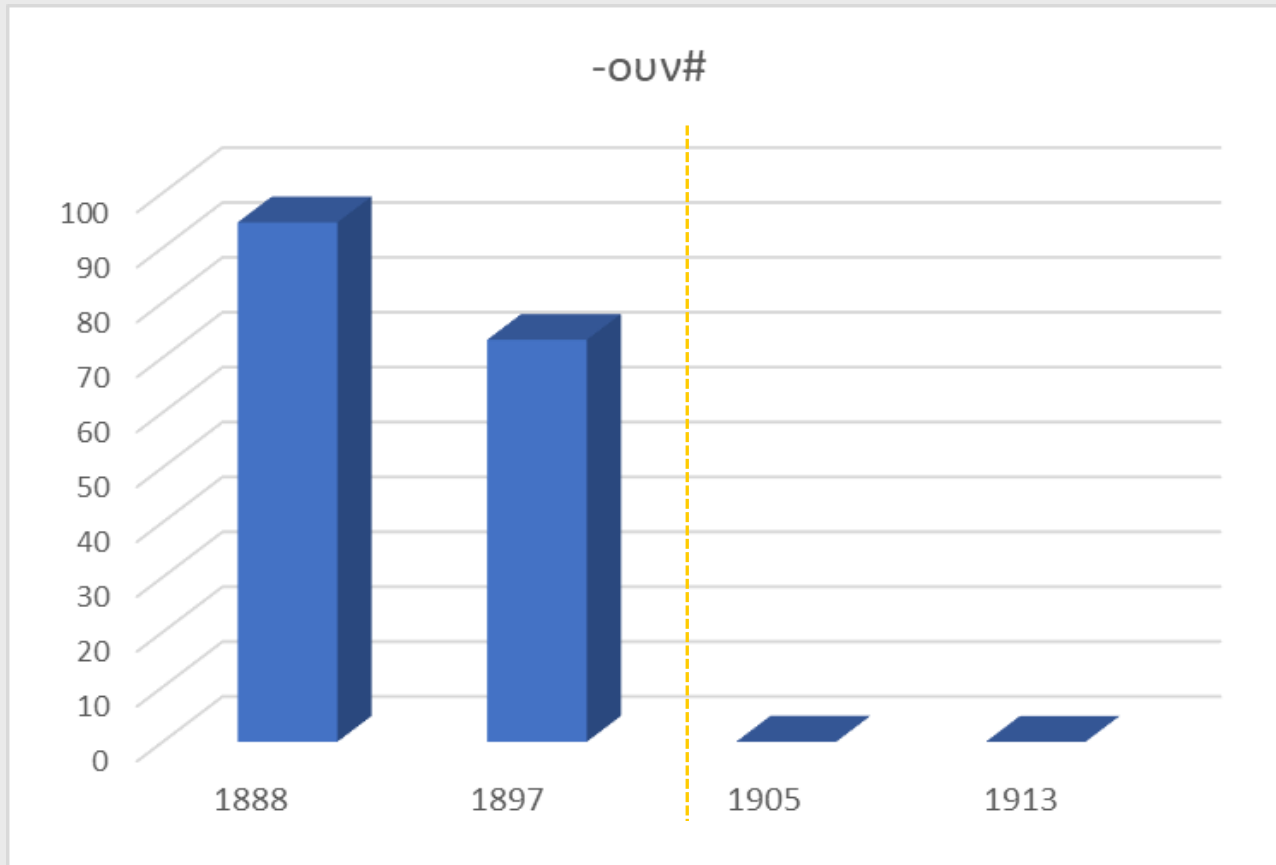
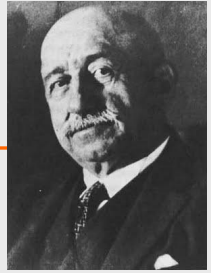
à PARIS, chez :

H. WELTER, ÉDITEUR

4, RUE BERNARD PALISSY, 4

—
1912-1913

-ouv# (%)

Δύο πρότυπα τυποποίησης

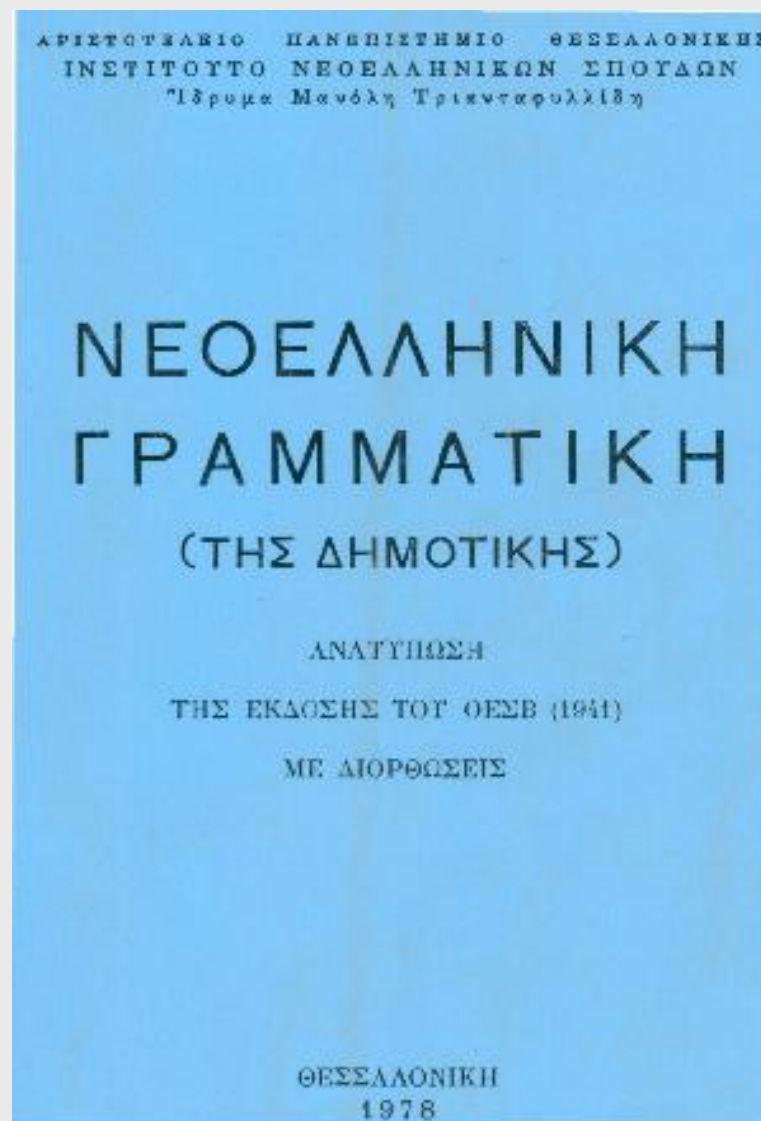
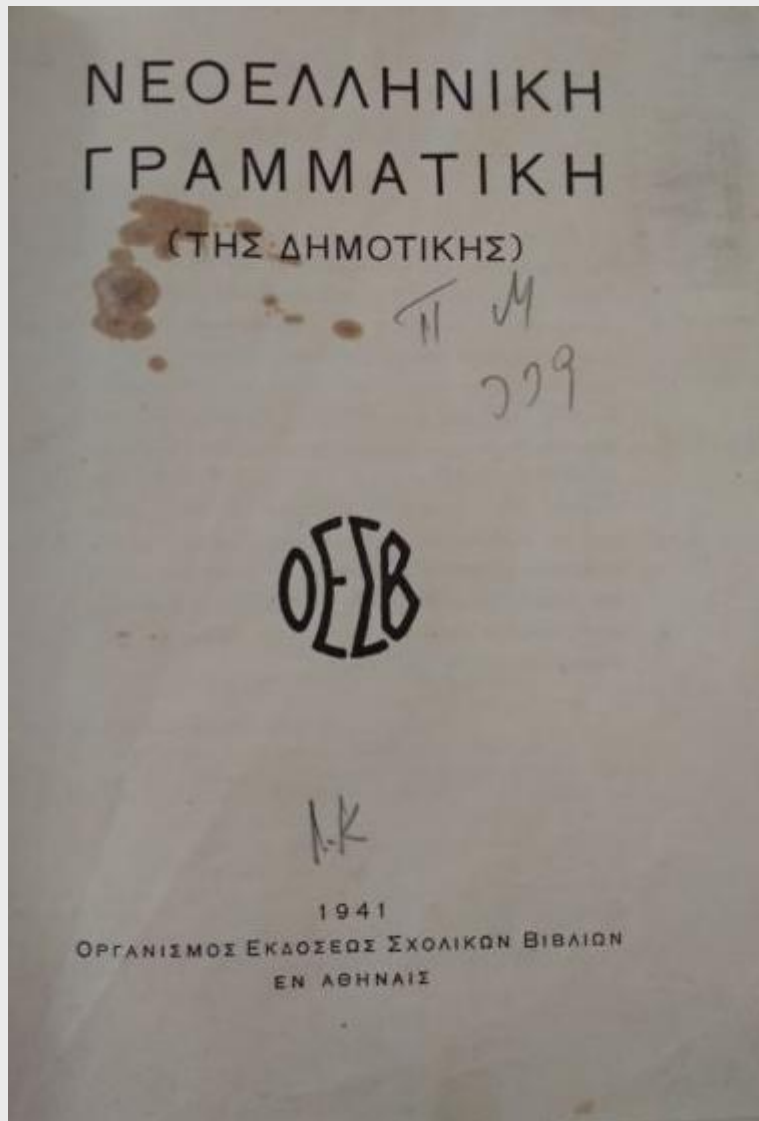
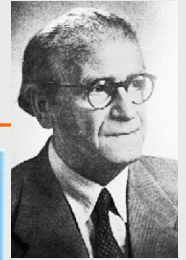
1. Γιάννης Ψυχάρης
(1854-1929)

2. Μανόλης Τριανταφυλλίδης
(1883-1959)

3. μεταπολιτευτικά
(1976 - ...)

Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής) (1941)

Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής) (1941)

102

Ξένες λέξεις και λόγιες λέξεις

ἀρὺς	ἀραιός	θειός	θεῖος
γενιά	γενεά	λευτεριά	ἐλευθερία
γκόρφι	ἐγκόλπιο	μπόλι	ἐμβόλιο
γνωριμιά	γνωριμία	παρηγοριά	παρηγορία
ζημιά	ζημία	σκολειό	σχολεῖο (*)

225. Διαφορά φωνητική στα παράγωγα.—Ἡ διαφορά στή φωνητική μορφή ἀπλώνεται συχνά καί στα παράγωγα. Ἔτσι λέμε ἀπό τὸ ἕνα μέρος: κρυσταλλο—κρυσταλλιάζω—κρυστάλλισμα—κρυσταλλένιος, καί ἀπό τὸ ἄλλο: κρυστάλλο—κρυσταλλώνω—κρυστάλλωμα—κρυστάλλωση—κρυστάλλινος.

226. Εἰδικότερα ἡ διαφορά τῶν φωνητικῶν τύπων παρουσιάζεται: α) ἤδη στίς λαϊκῆς λέξεις, ἀνάμεσα στήν ἀρχική καί τὰ παράγωγά της, β) ἀνάμεσα στίς κληρονομημένες καί τῆ λόγια λέξη μέ τὰ παράγωγά της, καί γ) μόνο στά λόγια παράγωγα (δταν δὲ συνηθίζεται ἡ ἀρχική λέξη τῶν λόγιων παραγῶγων).

Ἔτσι λέμε:

	ἀλλά καί
A) λιακωτό, λιοσύρι	ἤλιος - ἤλιοστάσιο·
λιόλαθο, λιουτριβιό, λιοστάσι (ἐλαιώνας)	ἐλιά - ἐλαιογραφία, ἐλαιοπαραγωγός, ἐλαιοχρωματισμός, ἐλαιώνας, πετρέλαιο.
B) δικιο	δίκαio, δικαιοσύνη, δικαιοῶνα, δικαιοῦχος, δικαιοδοσία·
θεριό	θηρείο, θηριοδραμαστής, θηριοτροφεῖο, ἀποθηρίωση·
κορφή, κορφοβούνη, κορφολόγος, κορφολογῶ, κορφοφύλλο, κατάκορφα, κολοκυθοκορφάδες	κορφή, κορφώνω, κορφώμα, ἀποκορφωση, κορφογραμμή, κατακόρυφα·
νιός, νιόγαμπρος, νιόννη, νιόπαντρος, ξανανιώνω, ξανάνωμα	νέος, ἀνανεώνω, ἀνανέωση, νεογέννητος, νεοελληνικός, νεόπλουτος, νεοσύλληχτος, νεοφώτιστος·
παλιός, παλιώνω, πάλιωμα, παλιόροχο κτλ.	παλαιός, παλαιογραφία, παλαιοντολογία, παλαιοπωλεῖο κτλ.
Γ) κουφός, κουφαμάρα, κουφίζω, (ξε)κουφαίνω	κωφάλωλος, ὑπόκωφος·
μιλῶ, παραμιλῶ	συνομιλῶ·

1. Οἱ διπλοτυπίες αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι σχετικὰ λίγες. Ὅπου καθιερώθηκαν οἱ λόγιοι φωνητικοὶ τύποι περιορίστηκαν οἱ λαϊκοὶ στή λαϊκότερη καί στήν ποιητική γλώσσα: λειτουργία—λειτουργιά, Ἐβραῖος—Ὀβριός, ὄρατος—ὄριος. Ἀνάλογα εἶναι τὰ λαϊκὰ ἀπαρχαιωμένα Ἀνάπλι—Ναύπλιο, Ἐπαχτος—Ναύπακτος. Σέ μερικές περιπτώσεις οἱ λόγιοι τύποι ἀκολουθοῦν διαφορετική κλίση, ὅπως στὸ ἀρὺς—ἀραιός, Σκιάθο—Σκιάθος, Χιό—Χίος.

1.—Ἀρσενικά σὲ -ας ἰσοσύλλαβα

ὁ πατέρας ὁ ταμίας ὁ φύλακας

527. Τὰ ἰσοσύλλαβα σὲ -ας εἶναι παροξύτονα καί προπαροξύτονα.

Ἐνικὸς

Ὄνομ.	ὁ πατέρας	ὁ ταμίας	ὁ φύλακας
Γεν.	τοῦ πατέρα	τοῦ ταμία	τοῦ φύλακα
Αἰτ.	τὸν πατέρα	τὸν ταμία	τὸ φύλακα
Κλητ.	πατέρα	ταμία	φύλακα

Πληθυντικὸς

Ὄνομ.	οἱ πατέρες	οἱ ταμίεις	οἱ φύλακες
Γεν.	τῶν πατέρων	τῶν ταμιῶν	τῶν φυλάκων
Αἰτ.	τοὺς πατέρες	τοὺς ταμίεις	τοὺς φύλακες
Κλητ.	πατέρες	ταμίεις	φύλακες

Κατὰ τὸ πατέρας κλίνονται: αἰθέρας, κανόνας, λιμένας, πυθμένας, τιτάνας, σωλήνας, κλητήρας, λαμπτήρας, νιπτήρας, ὀδοστρωτήρας, ἀγκώνας, ἀγώνας, αἰώνας, ἐλαιώνας, ξενώνας, στρατώνας, χειμώνας, ἐνεστώτας, ἰδρώτας κ.ἄ.—Οἱ τοπωνυμίες: Καφηρέας, Μαλέας, Ἐλικώνας, Κιθαιρώνας, Μαραθῶνας κτλ.—Τὰ ἀρχαῖα κύρια ὀνόματα: Ἀντίβας, Φειδίας, Κλεινίας κτλ.

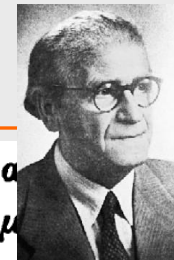
Κατὰ τὸ ταμίας κλίνονται: ἄντρας, γύπας, λίβας, μήνας, εἰσοδηματίας, ἐπαγγελματίας, ἐπιχειρηματίας, λογίας κτλ.

Κατὰ τὸ φύλακας κλίνονται: ἀγροφύλακας, ἄμβωνας, ἄρχοντας, γείτονας, ἤρωας, θώρακας, κήρυκας, κλήθονας, κόρακας, λάργγας, πίνακας, πράχτορας, πρίγκιπας, πρόσφυγας, ρήτορας, σίφονας.—Τὰ ἐθνικά: Λάκωνας, Τσάκωνας.—Οἱ τοπωνυμίες: Γέρακας, Πέλεκας, Πάρονας κτλ.—Τ' ἀρχαῖα κύρια: Ἀγαμέμνονας, Μίνωας, Κύκλωπας κτλ.

Τὰ ὀνόματα ἄντρας, μήνας, Δίας σχηματίζουν τὴν ἐνική γενική καί σὲ -ός: τὸ εἶπε τοῦ ἀντρός της, στίς δέκα τοῦ μηνός.

Τὸ πατέρας ἔχει καί τὸν ἀκλιτο προταχτικὸ τύπο πάτερ (596 β), πὺ μπαίνει ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν κληρικῶν σάν τιμητικὸς τίτλος: ὁ πάτερ Σωφρόνιος, τοῦ πάτερ Λαυρέντιου.

-μβ- and -ουν(ε)

μβ.— ἄμβωνας, βομβαρδίζω, διθύραμβος, ἑκατόμβη, ἔμβαδό, ἔμβασμα, ἔμβατήριο, ἔμβολή, ἔμβολο, θρίαμβος, ρεμβάζω, συμβαίνω, συμβιβάζω, συμβίωση, συμβόλαιο, συμβολή, συμβουλή, τύμβος, Καμβούνια, Μονεμβασία, Ἀμβέρσα, Ἀμβουῖργο Βυρτεμβέργη, Ἐδιμβουῖργο.

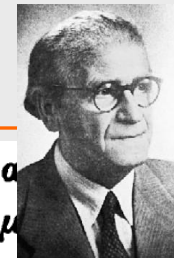
Γενικὲς παρατηρήσεις γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῶν ρημάτων

881. Γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῆς ὑποταχτικῆς βλ. 843. Γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῆς προσταχτικῆς βλ. 845. Γιὰ τὸ ἀπαρέμφατο βλ. 819. Γιὰ τὴ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτα βλ. 976 α. Γιὰ τὴν αὔξηση τῶν περασμένων χρόνων τῶν ρημάτων ἀπὸ σύμφωνο βλ. 866.

882. Οἱ διάφοροι τριτοπρόσωποι ρηματικοὶ τύποι σὲ -ν συνηθίζονται καὶ μὲ ἓνα πρόσθετο ε στὸ τέλος, ἰδίως στὴ λογοτεχνία :

δένουν - δένουνε, (ἔ)δεγαν - (ἔ)δέγανε, (ἔ)δεσαν - (ἔ)δέσανε, δέσουν - δέσουνε,
δενόταν - δενότανε, δένονταν - δενόντανε, δεθοῦν - δεθοῦνε,
ἀγαποῦν - ἀγαποῦνε, ἀγαποῦσαν - ἀγαπούσανε, ἀγάπησαν - ἀγαπήσανε, ἀγαπή-
σουν - ἀγαπήσουνε,

-μβ- and -ουν(ε)

μβ.— ἄμβωνας, βομβαρδίζω, διθύραμβος, ἑκατόμβη, ἔμβαδό, ἔμβασμα, ἔμβατήριο, ἔμβολή, ἔμβολο, θρίαμβος, ρεμβάζω, συμβαίνω, συμβιβάζω, συμβίωση, συμβόλαιο, συμβολή, συμβουλή, τύμβος, Καμβούνια, Μονεμβασία, Ἀμβέρσα, Ἀμβουῖργο Βυρτεμβέργη, Ἐδιμβουῖργο.

Γενικὲς παρατηρήσεις γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῶν ρημάτων

ἀγαπιόταν - ἀγαπιότανε, ἀγαπιόνταν - ἀγαπιόντανε, ἀγαπηθοῦν - ἀγαπηθοῦνε.

Αὐτὸ γίνεται ἰδίως στὴν ποιητικὴ γλῶσσα γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ μέτρου καὶ τῆς εὐφωνίας :

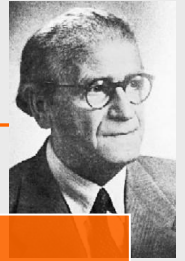
Κι οἱ ναῦτες λείπουν, λείπουνε κι οἱ γέροι καπετάνιοι...

καὶ πᾶνε, πᾶν καὶ δὲ ζητᾶν νὰ βροῦν ἓνα λιμάνι. (Πορφύρας)

Κάπως συχνότερα λέγονται μὲ ε καὶ στὴ συνηθισμένη πεζογραφία οἱ μονοσύλλαβοι ρηματικοὶ τύποι : βροῦνε, δοῦνε, ζοῦνε, βγοῦνε, σποῦνε, καῖνε, κλαῖνε, πᾶνε, φᾶνε, τρῶνε κτλ.

883. Στὸν παθητικὸ παρατατικὸ συνηθίζονται ἀκόμη : α) γιὰ τὸ α' καὶ β' πληθ. πρόσωπο, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κανονικοὺς τύπους σὲ - μαστε, - σασιτε καὶ οἱ τύποι σὲ - μασταν, - σασιταν : δενόμασταν - δενόσασταν, ἀγαπιόμασταν - ἀγαπιόσασταν, θυμόμασταν - θυμόσασταν (¹).

β) Γιὰ τὰ τρία ἐνικὰ πρόσωπα, ἰδίως στὸ διάλογο καὶ στὴν ποιητικὴ γλῶσσα, οἱ τύποι σὲ -όμουνα, -όσουνα καὶ σὲ -ουμουν, -ουσουν, -ονταν ἢ -οῦνταν : δενόμουνα - δενόσουνα καὶ δένουμουν - δένουσουν - δένονταν, ἀγαπιόμουνα - ἀγαπιόσουνα καὶ ἀγαπιούμουν - ἀγαπιούσουν - ἀγαπιοῦνταν, θυμόμουνα - θυμόσουνα καὶ θυμούμουν - θυμούσουν - θυμοῦνταν.

Επιμέρους αποτρεπτικό:

«Λένε πολλοί απο-θανατίζω [Χ], ενώ το σωστό είναι απ-αθανατίζω» [Ψ]

342. Πολλοί κάνουν λάθος και προφέρουν μερικά λόγια σύνθετα σά νά είχαν στο τέλος του α' συνθετικού ένα φωνήεν ο, πού δέν τò ἔχουν, ἤ τὰ προφέρουν χωρίς τò ο πού τούς ἀνήκει. Λένε πολλοί ἀπο-θανατίζω, ἐνώ τò σωστό εἶναι ἀπ-αθανατίζω, δηλ. κάνω ἀθάνατο. Καί μερικοί λένε ἀπα-γοητεύω, ἐνώ τò σωστό εἶναι ἀπο-γοητεύω, δηλ. ἀφαιρῶ τή γοητεία.

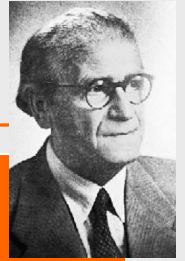
Ἐπικράτησε ὡστόσο καί λέγεται *πολεμοφόδιο*, ἂν καί τò σωστό θά ἦταν *πολεμ-εφόδιο*. (Τò *στενόχωρος* λέγεται σπανιότερα καί *στενάχωρος*).

Γενικό αποτρεπτικό

«Εἶναι σωστό ν' αποφεύγονται τα πολλά αφηρημένα ουσιαστικά με τις αλληλοεξαρτημένες γενικές»

γράφει κανείς καί: *μέ τή χρησιμοποίηση ἄλλων φραστικῶν μέσων*. Εἶναι σωστό ν' ἀποφεύγονται τὰ πολλά ἀφηρημένα οὐσιαστικά μέ τις ἀλληλοεξαρτημένες γενικές· ὁ λόγος γίνεται ἐκφραστικότερος στίς περιπτώσεις πού μπορούμε νά μεταχειριστοῦμε στή θέση τους ῥῆμα μ' αἰτιατική. Τò ῥῆμα, τò ἐνεργητικό προπάντων, ἔχει κίνηση καί γεννᾷ ἐποπτεία ζωντανεύοντας ἐμπρός στά μάτια μας ὅ,τι γίνεται, ἐνώ τò οὐσιαστικό μέ τήν ἡρεμία του δίνει στή φράση κάποια ἀλυγισιά.

Αποτρεπτικά διά της παραλείψεως

- δεν αναφέρει τα επίθετα σε -ής/-ές (*επιμελής*), που η κλίση τους προκαλεί ακόμα λάθη και αμηχανία.
- δεν αναφέρει τις μετοχές σε -ων/-ουσα/-ον (*ο προκύπτων τόκος, οι τρέχουσες εξελίξεις*)
- «Εξομαλίζει» την κλίση των επιθέτων σε -ύς/-ιά (-εία)/-ύ (*του βαθιού, οι βαθιοί, η βαθιά (βαθιές δομές, τραχιοί τοίχοι)*)
- καταγράφει δημοτικιστικούς τύπους των ονομάτων που δεν επιβίωσαν, π.χ. *οι εγκύκλιες*
- δεν αναφέρει ή διορθώνει πολλούς λόγιους τύπους των ρημάτων, όπως *εξήχθησαν, παρήχθησαν, επενέβη (επενέβηκε), ελέχθη (λέχθηκε), κατέστη*. Αντί για τους προτεινόμενους τύπους σε *ούμουν, -ούσουν* κ.λπ. φαίνεται να έχουν επικρατήσει πια οι λόγιοι σχηματισμοί (*εστερείτο, εστερούντο*). Η λόγια κλίση των ρ. σε -ώμαι (*διερωτώμαι, διερωτάτο, διερωτώντο*) φαίνεται πια υποχρεωτική. Τα σύνθετα με τα *τίθεμαι* και *ίσταμαι* ακολουθούν συχνά τη λόγια κλίση (π.χ. *συνετέθη*).

Νεοελληνική Γραμματική της Δημοτικής (1941): Επιτρεπτικά

Ειδικά επιτρεπτικά: δαγκάνω (δαγκώνω), μαζεύω (μαζώνω), κιτρινίζω (κιτρινιάζω), ξοδεύγω (ξοδιάζω), τελειώνω (τελεύω), φυλακίζω (φυλακώνω) – αρχίζω (αρχινίζω, αρχινώ), βουλιάζω (βουλώ)

[προτιμούνται στον πεζό λόγο]

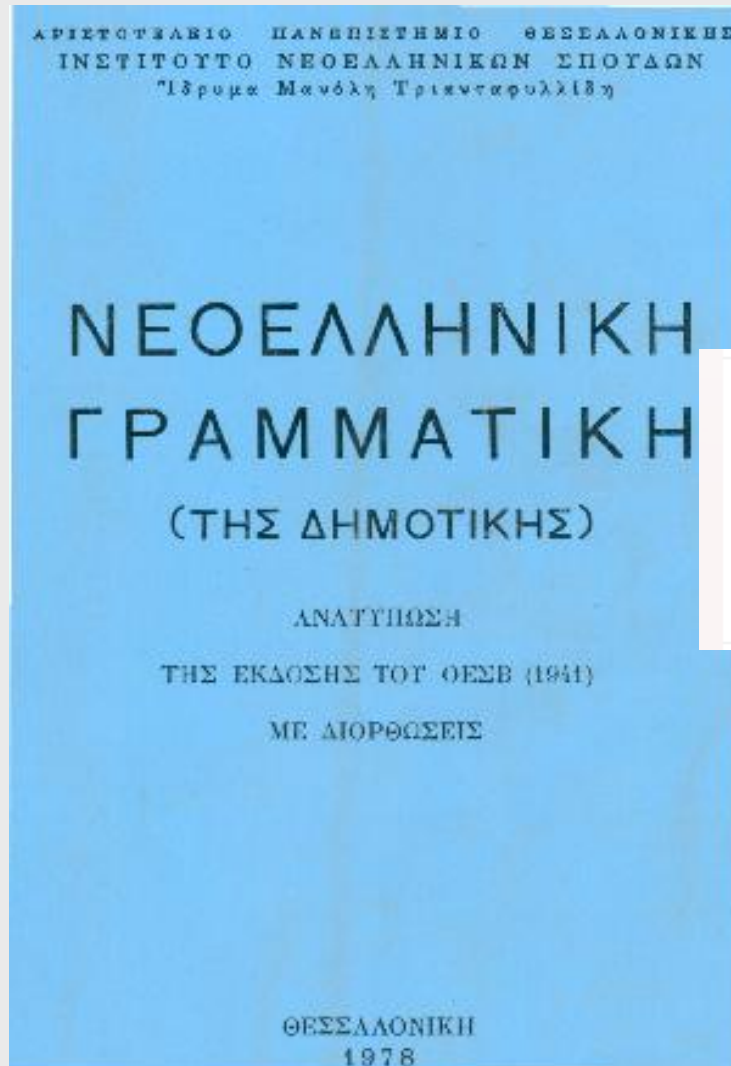
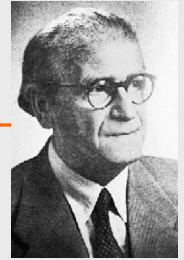
παρακεί (και παρέκει, πάρα κει), (α)πάνω (επάνω), μέσα (μες), (ε)μπρός (μπροστά), αντίκρυ and αντικρύ, απέναντι (and αγνάντια), ακόμη (ακόμα), (ε)ψες, (ε)ξώρας, έξαφνα (άξαφνα, ξαφνικά), (ε)πίστομα, μόνο and μονάχα (μοναχά), καθαυτό (καθαυτού) [*ελεύθερες παραλλαγές*']

Γενικά/ειδικά επιτρεπτικά:

224. Β.— Διαφορά στη φωνητική μορφή. Παράλληλοι φωνητικοί τύποι. — ‘Υπάρχουν περιπτώσεις που μεταχειριζόμαστε παράλληλα δύο λέξεις, αντίστοιχες, τη μιὰ κληρονομημένη λαϊκή και την άλλη λόγια, διαφορετικές μεταξύ τους στο φωνητικό τύπο. Οί δυο αυτοί διαφορετικοί τύποι που έρχονται από την ίδια αρχαία λέξη λέγονται **παράλληλοι φωνητικοί τύποι**: *έκκλησιὰ* αλλά και *έκκλησία* (²). ³Ανάλογα είναι:

άρως	άραιός	θειός	θεϊός
γενιά	γενεά	λευτεριά	έλευθερία
γκόρφι	έγκόλπιο	μπόλι	έμβόλιο
γνωριμιὰ	γνωριμία	παρηγοριά	παρηγορία
ζημιὰ	ζημία	σκολειό	σχολεϊτό (¹)

Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

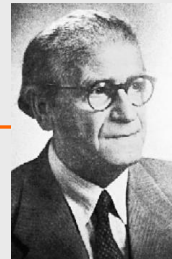

Moschonas, Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη

Νέο

Κοινή ή πρότυπη; Η «νέα κοινή» στο έργο του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, στο: Κοινή, κοινές και η διαμόρφωση της κοινής νεοελληνικής, https://ins.web.auth.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1474:koines&catid=47&Itemid=126&lang=el

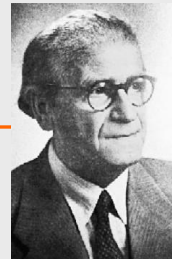
Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

Variant forms in *MG Grammar* (vocabulary)

λέμε συνήθως *αδιάβροχο, βασίλειο* [...], αλλά μπορεί να πούμε και *αδιάβροχο, βασίλειο* [...]: λέγεται ακόμη *ίσια ίσια* αλλά και *ίσα ίσα*, και πάντοτε *ίσια κι ίσια*: *ισιώνω* και *ισώνω, ισώνομαι, εξισώνω, ισοδύναμος* κτλ.: *(α)γελάδα, (α)γκλίτσα* [...]: *επάνω – απάνω – πάνω*: *ίχνος – αχνάρι*: *βόλος – σβόλος, τρίποδο – στρίποδο, φαντάζω – σφαντάζω*: *γρήγορα – γλήγορα*: *αστραποπελέκι – αστροπελέκι, διδάσκαλος – δάσκαλος*: *βρούτσα – βούρτσα, πρινάρι – πουρνάρι*: *κτυπώ – χτυπώ*: *εκκλησιά – εκκλησία*: *σκολειό – σχολείο*: τα διπλόμορφα *γέροντας – γέρος, δράκοντας – δράκος*: *-ειό* και *-είο*: *θωρώ – θωριά* [...] *θεωρώ – θεωρία* [...]: *Αμερικάνος* (ιδίως για τους Έλληνες της Αμερικής) και *Αμερικανός*: *άφραγος* (και *άφραχτος*), *αχόρταγος* (και *αχόρταστος*): *αμερικάνικος* και *αμερικανικός*, *βουλγάρικος* και *βουλγαρικός*: *αθηναίικος* και *αθηναϊκός*: *άεργος* (πλάι στο *άνεργος*): *στενόχωρος*, *σπανιότερα* και *στενάχωρος*: *μεσοδρομής – μισοδρομής, μεσοκαλόκαιρο – μισοκαλόκαιρο*.

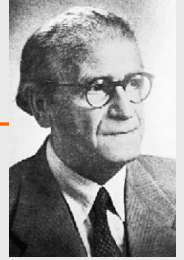
Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

Variant forms in *MG Grammar* (phonology)

φωνητικά διπλόμορφα – από αφαίρεση, λ.χ. *εξοδεύω* – *ξοδεύω*· φωνητικά διπλόμορφα – από αλλαγή, λ.χ. *εγγόνι* – *αγγόνι*· φωνητικά διπλόμορφα – από άλλα πάθη φωνηέντων, λ.χ. *ξυράφι* – *ξουράφι*· φωνητικά διπλόμορφα – από λόγιες λέξεις που καθιερώθηκαν πλάι στις αντίστοιχες λαϊκές, λ.χ. *κρύσταλλο* – *κρούσταλλο*· φωνητικά διπλόμορφα – άλλα παραδείγματα: *γκρεμνός* – *γκρεμός* [...]· φωνητικά διπλόμορφα – που γεννιούνται με ποιητικές λέξεις: *δεντρί* (*δέντρο*) [...]· *(α)γγίζω*, *ξαναγγίζω* αλλά *προσ-εγγίζω*· φωνητικά διπλόμορφα – ρήματα με διπλό ενεστώτα, καθώς *σπω* – *σπάνω*· *Κλυταιμνήστρα* αλλά και *Κλυταιμήστρα*· *Γιάννης*, *Γιαννιός*, *Γιάννος*· το *μια* λέγεται κάποτε και *μιά*· *αραπίνα* και *αράπισσα*· *γάιδαρος* – *γαϊδούρι*· ο *πλάτανος* και το *πλατάνι*· ο *αρραβώνας* και σπανιότερα η *αρραβώνα*· *πλευρό* – *πλευρά* όρ. γεωμετρ.·

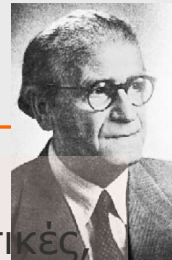
Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

Variant forms in *MG Grammar* (morphology)

Το β' πληθυντικό πρόσωπο είναι: *δήτε* (και *δέστε*), *πήτε* (και *πέστε*), *βρήτε*, *πιήτε* (και *πιέ(σ)τε*)· το *μπαίνω* και το *βγαίνω* σχηματίζουν το β' εν. πρ. αορ. σε *-α* και σπανιότερα σε *-ές*: *έβγα* (και *βγες*) – *βγήτε*, *έμπα* (και *μπες*) – *μπήτε*· το *αφήνω* έχει στη γλώσσα του σπιτιού για προσταχτική αορίστου και τους συγκομμένους τύπους: *άσε*, *άσ'* (λ.χ. *άσ' το*) – *άστε*· το ρήμα *τελειώνω*, καθώς και το *στεριώνω* – *στερεώνω* με το σύμπλεγμα *εω*, έχουν και τους δύο τύπους: *τέλειωσα* και *τελείωσα*, *στέριωσα* και *στερέωσα*· διαφέρει ο τονισμός ανάμεσα στ' απλά και στα σύνθετα, σε ρήματα καθώς *έδιωξα* – *καταδίωξα*, *επιδίωξα*· *ζήμιωσα* – *αποζημίωσα*· του *σηκώνομαι* ο παθητικός αόριστος έχει β' εν. πρόσωπο *σηκώσου* και συχνότερα *σήκω*· [*αγαπά*] και *αγαπάει* (-η)· [*αγαπούμε*] και *αγαπάμε*· [*αγαπούν*] και *αγαπάν*· [*αγαπούσα*] και *αγάπαγα*, *αγάπα(γ)ες*, *αγάπα(γ)ε* κτλ.· [*αγαπιέμαι*] και *αγαπιούμαι*· [*αγαπιόνταν*] και *αγαπιούνταν*· [*θυμούμαι*] και *θυμάμαι*· [*θυμόνταν*] και *θυμούνταν*·

Ξένες λέξεις στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

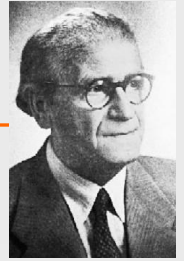

η χρησιμοποίηση των δίψηφων *μπ, ντ, γκ, γγ* για ν' αποδοθούν άλλοτε δίψηφα και άλλοτε ρινικά συμπλέγματα [...] γεννά δυσκολίες αναγνωστικές, ιδίως όταν πρόκειται για λέξεις **ξένης** καταγωγής και μάλιστα κύρια ονόματα (λ.χ. τα γερμανικά *Freud – Freund* κλπ.); τον τελευταίο καιρό μερικοί συνήθισαν από **ξενισμό** να γράφουν ένα είδος σύνθετα [όπως:] ο *ποιητής-φιλόσοφος* κλπ.; το **ξενικό στρατόσφαιρα** λέγεται προπαροξύτονο; μερικές

αποτρεπτικά ξένων λέξεων/ξενισμών:
≈ 20/151 (αναφορές στην καταγωγή)
/1855 (αναφορές σε παραλλαγές)

υπερβολικά από το ύφος που συνηθίζεται σε μερικές **ξένες** γλώσσες; συνηθώς λέξεις **ξένες** που μπήκαν παλιότερα στα ελληνικά κλίνονται, ενώ οι όμοιες **νεώτερες** δεν κλίνονται: το *Μιλάνο – του Μιλάνου* αλλά το *Όσλο – του Όσλο*; **ξενικά** κύρια ονόματα, που γράφονται έτσι και στην **ξένη** γλώσσα [γράφονται με δύο όμοια σύμφωνα]; λέξεις **ξένης** καταγωγής, εκτός από τα κύρια ονόματα [γράφονται με ένα σύμφωνο]; [γράφονται με γγ] μερικά **ξενικά** κύρια με *ng*; [γράφεται με *ι* το πρώτο μέρος του καταχρηστικού διφθόγγου (*ια*) κλπ. σε λέξεις] **ξένης** καταγωγής; τα θηλυκά σε (*ι*) [πρέπει να γράφονται] με *η*: *Βασιλική* κλπ. και όχι, όπως γίνεται κάποτε, **ξενότροπα**, με *υ* ή με *ι*: *Πόλυ* κλπ.; τα **ξενικά** κύρια ονόματα. – Γραφή και ορθογραφία [426-8/1101-5]

Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

Variant forms in MG Grammar (vocabulary)

λέμε συνήθως *αδι* Variant forms in MG Grammar (phonology)
πούμε και *αδιάβρα*

αλλά και *ισώνομο* Variant forms in MG Grammar (morphology)

[...]: επι

ύω -

1

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

164 ρητά αποτρεπτικά
1855 - 164 = 1691 ρητά επιτρεπτικά

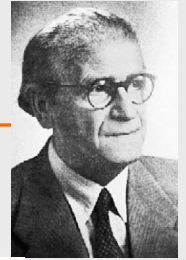
Το β' πληθυντικό πρόσωπο είναι: *δήτε* (και *δέστε*), *πήτε* (και *πέστε*), *βρήτε* (και *βέστε*) και *βγαίνω* σχηματίζουν το β' εν. πρ. αορ. σε *-α* και σπανιότερα σε *-ές*: *χτυπάω* (και *βγαίνω* - *βγάζω*, *έμπα* και *μπεσ*) - *πιπότε*: το αφόνομο διπλόμορφο έχον τη γλώσσα του σπιτιού για πρώτη φορά και τους συγκοιμημένους τύπους: *άσε*, *άσ'* (λ.χ. *άσ' το*) - *άστε*: το ρήμα *τελειώνω*, καθώς και το *στεριώνω* - *στερεώνω* με το σύμπλεγμα *εω*, έχουν και τους δύο τύπους: *τέλειωσα* και *τελείωσα*, *στέριωσα* και *στερέωσα*: διαφέρει ο τονισμός ανάμεσα στ' απλά και στα σύνθετα, σε ρήματα καθώς *έδωξα* - *καταδίωξα*, *επιδίωξα*: *ζήμιωσα* - *αποζημίωσα*: του σηκώνομαι ο παθητικός αόριστος έχει β' εν. πρόσωπο *σηκώσου* και συχνότερα *σήκω*: [*αγαπά*] και *αγαπάει* (-η): [*αγαπούμε*] και *αγαπάμε*: [*αγαπούν*] και *αγαπάν*: [*αγαπούσα*] και *αγάπαγα*, *αγάπα(γ)ες*, *αγάπα(γ)ε* κτλ.: [*αγαπιέμαι*] και *αγαπιούμαι*: [*αγαπιόνταν*] και *αγαπιούνταν*: [*θυμούμαι*] και *θυμάμαι*: [*θυμόνταν*] και *θυμούνταν*.

πω -

και

τερα η

Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη (1941)

Variant forms in *MG Grammar* (vocabulary)

λέμε
πούμα
αλλά
ισώνο
[...].
σβόλο
- γλή
δάσκο
χτυπο
διπλό
- είο
(ιδίω
άφρα
αμερι
αθην
στενό
μισοδ

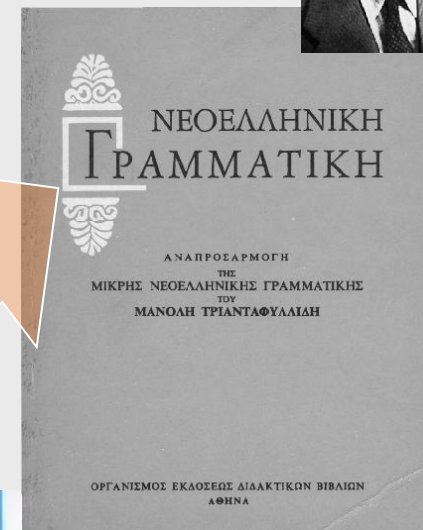
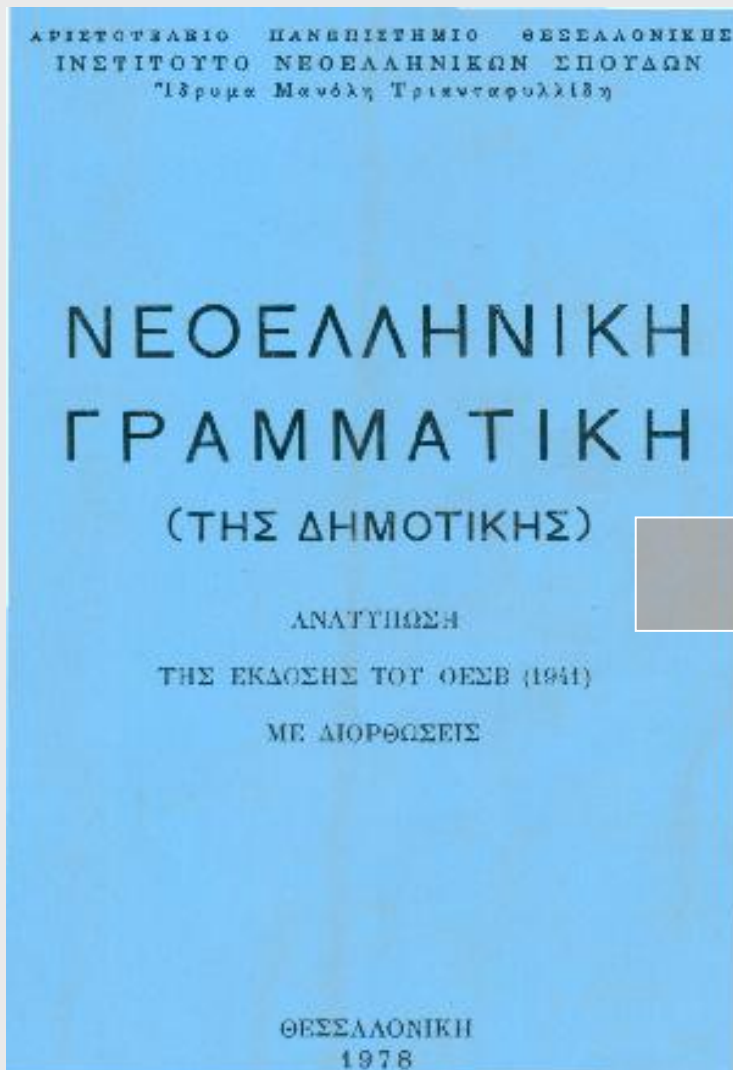
Κατηγορία	Αναφορές
Είδη και επίπεδα λόγου	407
Διπλοτυπίες-πολυτυπίες	278
Με διαφορά σημασίας	241
Συχνότητα	218
Λάθη και καταχρήσεις – παραινέσεις και διορθωτικές οδηγίες	164
Καταγωγή-ξενικά	152
Πρότυπα και καθιέρωση	112
Υφολογική διαφοροποίηση	97
Γλωσσικό αίσθημα – συνήθειες και προτιμήσεις ομιλητών και συγγραφέων	88
Αυστηρότητα εφαρμογής	50
Γεωγραφική-διαλεκτική διαφοροποίηση	48
Σύνολο	1.855

Πίνακας 2: Κατηγορίες διαφοροποιήσεων στη Νεοελληνική γραμματική (της δημοτικής)

1. Η επεξεργασία προηγείται της κωδικοποίησης

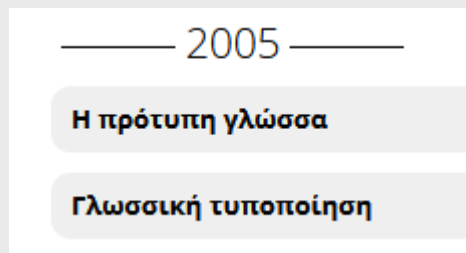

Από επιτρεπτικές σε αποτρεπτικές οδηγίες

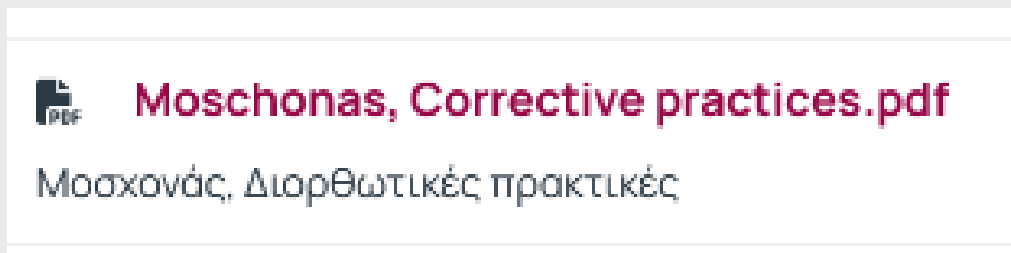

Αντί σημειώσεων

α) σειρά επιφυλλίδων για τη γλωσσική τυποποίηση
στο [περ. Cogito](#).

β) «[Διορθωτικές πρακτικές](#)».

Chapter

Full-text available

Variation in and between Standards: The case of Standard Modern Greek

November 2021

In book: *Limba română – modernitate și continuitate în cercetarea lingvistică. Actele celui de al XX-lea COLOCVIU INTERNAȚIONAL AL DEPARTAMENTULUI DE LINGVISTICĂ (București, 20–21 noiembrie 2020)* - Publisher: Editura universitatii din bucuresti Editura Universității din București

 Spiros Moschonas

Moschonas, Ποικιλότητα στη Γραμματική Τριανταφυλλίδη

Νέο

Κοινή ή πρότυπη; Η «νέα κοινή» στο έργο του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, στο: Κοινή, κοινές και η διαμόρφωση της κοινής νεοελληνικής, https://ins.web.auth.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1474:koines&catid=47&Itemid=126&lang=el

Διαβάστε επίσης:

Μ. Κακριδή-Ferrari και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου, «Η γλωσσική ποικιλία και η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως ξένης γλώσσας». Στο *Η νέα ελληνική ως ξένη γλώσσα*, Αθήνα: Ίδρυμα Γουλιανδρή-Χορν, 1996, 17-49 [στα [Αναγνώσματα του μαθήματος](#)]

Kakridi_Cheila_poikilia.pdf

Κακριδή-Ferrari & Χειλά-Μαρκοπούλου, Γλωσσική ποικιλία της νέας ελληνικής

«διγλωσσία»